

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ
В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	«Облік і аудит»

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
повна назва кафедри

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping strokes, positioned above the name of the department head.

Андрій ПИЛИПЕНКО

Харків
2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри обліку і бізнес-консалтингу.

Протокол № 6 від 17.01.2023 р.

Розробник:

Пилипенко А.А., доктор економічних наук, професор.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Сучасні умови реформування економіки, прискорення змін та ускладнення зовнішнього середовища, зростання рівня конкуренції зумовлюють велике значення подальшого вдосконалення як системи управління підприємством в цілому, так і окремих її підсистем – обліку і контролю. Бухгалтерський облік є важливою частиною економічної науки, яка забезпечує необхідні для відображення господарської діяльності та контролю за її результатами дані. Він став обов'язковою передумовою успішної діяльності кожного підприємства. Організація обліку – самостійний розділ, який для бухгалтерів має дуже важливе значення. Недоліки організації спричиняють відставання обліку, затримання подання звітних даних та іншої обліково-економічної інформації, призводять до заплутаності обліку, створення умов для розкрадання матеріальних цінностей та інших зловживань, збільшення витрат на утримання облікового персоналу. Наявність великих розривів між моментом одержання обліково-економічної інформації і моментом її використання перешкоджає підвищенню економічної ефективності діяльності підприємства. Одночасно слід урахувувати, що розроблення дієвих керівних впливів, обґрунтування стратегії розвитку чи підвищення ефективності функціонування можливо лише на основі консолідації облікової інформації та приведення її у відповідність до потреб зацікавлених в ній осіб. Забезпечити таку відповідність можна лише у разі раціональної організації облікового і контрольного процесів.

Метою навчальної дисципліни «Організація бухгалтерського обліку і контролю в управлінні підприємством» є надання здобувачам вищої освіти теоретичних знань і практичних навичок з організації облікового та контрольного процесів, а також з підготовки облікової інформації як основи для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством.

Завданнями навчальної дисципліни є: формування навичок організувати обліковий процес та формувати його нормативно-правове забезпечення; надання вмінь розробляти й обґрунтовувати потрібні для системи управління підприємством показники та володіти методикою їх розрахунку на підґрунті даних управлінського обліку; розвиток здатності обґрунтовувати стратегічні рішення підприємства з використання збалансованої системи показників його діяльності та розробляти систему заходів та процедур з її імплементації у практику господарювання; забезпечення усвідомлення здобувачами освіти як організувати облік в розрізі окремих ділянок та підсистем з урахуванням потреб менеджменту підприємства; створення усвідомлення місце бухгалтерського обліку в концепціях управління вартістю підприємства та формувати інформаційні потоки, які сприяють максимізації вартості підприємства; забезпечення оволодіння методами розроблення та прийняття рішень у сферах бюджетування витрат й цінової політики підприємства та усвідомлювати інформаційні потоки, що сприяють підвищенню якості рішень; розвиток здатності формування якісної інформації для формування обліково-аналітичної підтримки системи управління ризиками підприємства; розвиток вмінь формувати й упорядковувати інструментарій бухгалтерського обліку відповідно до умов функціонування конкретного суб'єкта господарювання; забезпечення оволодіння методами розробленням та прийняття екологічних та соціальних рішень та усвідомлювати інформаційні потоків, що сприяють підвищенню їх якості.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності, принципи та проблеми побудови системи бухгалтерського обліку підприємства, а також сукупність теоретичних та практичних аспектів формування облікової інформації для управління економічним об'єктом

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
------	----

Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Фінансова звітність за міжнародними стандартами та її аналіз	Комплексний тренінг
Міжнародні стандарти аудиту і податкове консультування	Переддипломна практика
Облікові інформаційні системи в фінансовому менеджменті та стратегічному аналізі	Дипломна робота

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	РН02. Знати теорію, методiku і практику формування облікової інформації за стадіями облікового процесу і контролю для сучасних і потенційних потреб управління суб'єктами господарювання з урахуванням професійного судження
СК1. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу	
СК2. Здатність організовувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами законодавства та менеджменту підприємства	
СК3. Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових розрахунків	
СК4. Здатність формувати фінансову звітність за міжнародними стандартами, коректно інтерпретувати, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень	
СК5. Здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації	
СК6. Використовувати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності	
СК7. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства	РН03. Вільно спілкуватися іноземною мовою
ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою	
ЗК7. Здатність працювати в міжнародному контексті	
ЗК9. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності	

СК8. Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору	усно і письмово при обговоренні результатів досліджень та інновацій
СК9. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування	
СК10. Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування	
СК1. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу	РН04. Організувати, розвивати, моделювати системи обліку і координувати діяльність облікового персоналу з урахуванням потреб менеджменту суб'єктів господарювання
СК2. Здатність організувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами законодавства та менеджменту підприємства	
СК4. Здатність формувати фінансову звітність за міжнародними стандартами, коректно інтерпретувати, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень	
СК6. Використовувати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності	
СК7. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства	
СК8. Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору	
СК9. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування	
ЗК1. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	
ЗК4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	
ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	
ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	
СК1. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу	
СК2. Здатність організувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами законодавства та менеджменту підприємства	
СК3. Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових розрахунків	
СК4. Здатність формувати фінансову звітність за міжнародними стандартами, коректно інтерпретувати, оприлюднювати й	

використовувати відповідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень	
СК5. Здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації	
СК7. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства	
СК8. Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору	
СК9. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування	
ЗК1. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми	
ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	
ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)	
СК1. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу	
СК2. Здатність організовувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами законодавства та менеджменту підприємства	
СК3. Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових розрахунків	
СК4. Здатність формувати фінансову звітність за міжнародними стандартами, коректно інтерпретувати, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень	
СК5. Здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації	
СК6. Використовувати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності	
СК7. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства	
СК8. Здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору	
СК9. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників,	
	РН07. Розробляти внутрішньофірмові стандарти і форми управлінської та іншої звітності суб'єктів господарювання

менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування	
СК10. Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування	
ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою	
ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій	
ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	
ЗК7. Здатність працювати в міжнародному контексті	
ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)	
СК1. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу	РН18. Дотримуватися норм професійної та академічної етики, підтримувати врівноважені стосунки з членами колективу (команди), споживачами, контрагентами, контактними аудиторіями
СК3. Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових розрахунків	
СК7. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства	
СК10. Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади організації бухгалтерського обліку в системі управління підприємством

Тема 1. Загальні основи, принципи та інструментарій організації бухгалтерського обліку в системі управління підприємством

Системний підхід до організації облікового процесу. Теорія організації та організаційний цикл. Структурні складові та основні завдання сучасної системи обліку. Дихотомія поняття організація бухгалтерського обліку. Місце організації обліку в системі економічних наук. Розвиток облікової парадигми в контексті сучасних теорій менеджменту та процесів поширення інноваційних знань. Поняття обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства. Цикл формування (опрацювання) облікової інформації. Споживачі облікової інформації. Довіра до облікової інформації. Предмет курсу та об'єкти організації облікового процесу. Місце функції обліку в процесі управління. Суб'єкт та об'єкти організації облікового процесу. Принципи організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Інструментарій організації. Сутність і основні форми вираження рішень. Рівні та умови прийняття управлінських рішень. Класифікація управлінських рішень. Загальна характеристика та класифікація методів прийняття управлінських рішень. Консолідація облікової інформації в системі стратегічного управління.

Тема 2. Організація облікового процесу та його нормативно-правового забезпечення

Співвідношення видів обліку з управлінською ієрархією. Схеми формування інформації за видами обліку для організації управління. Структурна побудова облікового процесу. Особливості застосування проектного підходу до організації облікового процесу. Структура проекту організації бухгалтерського обліку. Формування технічного завдання щодо організації бухгалтерського обліку. Основні етапи організації бухгалтерського обліку. Ієрархія нормативного регулювання обліку в Україні. Поняття організаційного та нормативно-правового забезпечення облікового процесу. Поняття та класифікація організаційних регламентів. Поняття, фактори вибору та основні елементи облікової політики. Розпорядчі документи підприємства щодо регламентування облікової політики. Облікова політика за міжнародними стандартами фінансової звітності. Зміни облікової політики та облікових оцінок. Налаштування облікової політики в рамках комп'ютерних облікових систем. Процесно-орієнтовані моделі обліку. Поняття процесу та процесного підходу до організації управління підприємством. Структура процесно орієнтованої облікової системи. Теорія обмежень (Theory of constraints, TOC) та облік створення доданої вартості. Облік «проходу». Облікове забезпечення управління обмеженнями виробничої системи.

Тема 3. Основи організації управлінського обліку та узагальнення даних для складання звітності й забезпечення контрольно-аналітичного процесу.

Принципи та вимоги до організації управлінського обліку в системі контролінгу. Розроблення політики та етапи організації управлінського обліку. Особливості автоматизації управлінського обліку. Методичні підходи до побудови плану рахунків управлінського обліку. Організація обліку за центрами відповідальності. Бухгалтерський контроль. Особливості та принципи реалізації функції контролю на підприємстві. Вимоги до організації контрольного та аналітичного процесу на підприємстві. Взаємозв'язок етапів контролю та об'єктів організації. Структура системи внутрішнього контролю. Етапи організації системи внутрішнього контролю. Основні методи і технології бюджетування витрат та прогнозування прибутку підприємства. Зв'язок процесів бюджетування та прогнозування на підприємстві. Референта структура зведеного бюджету підприємства. Зв'язок системи бюджетів із фінансовою структурою та елементами системи управлінського обліку. Взаємодія обліку та бюджетного управління. Класифікація підходів до розроблення бюджетів. Методи бюджетування та оптимізація податкових розрахунків. Система бюджетного контролю на основі аналізу відхилень. Гнучкі бюджети під час використання маржинального методу обліку витрат у процесі використанні методу повного поглинання витрат. Принципи підготовки та нормативне регулювання складання фінансової звітності. Поняття та значення управлінської звітності. Звітність як відображення інформаційних потоків та обліково-аналітичного забезпечення менеджменту підприємства. Концепція інтегрованої звітності в управлінні підприємствами та їх об'єднаннями. Компоненти інтегрованого звіту. Підготовка та представлення інтегрованої звітності. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг з дотриманням вимог професійної етики в процесі практичної діяльності.

Тема 4. Організація первинної облікової інформації, облікових номенклатур та документообігу

Формування системи документування господарських операцій. Облікові номенклатури та носії облікової інформації. Зв'язок дерева цілей підприємства з декомпозицією облікових номенклатур. Класифікація документів та облікових реєстрів. Аналіз ефективності та оптимізація процесу документування в системі бухгалтерського обліку. Зв'язок первинних документів та податкових витрат. Поняття документообігу, його планування та аналіз. Стадії та етапи створення системи управління документообігом. Інструментарій планування та аналізу документообігу. Обліково-інформаційні моделі підприємства. Організація

бухгалтерського діловодства. Експертиза цінності документів. Організація роботи архіву. Розроблення інструкції з діловодства на підприємстві. Організація електронного документообігу на підприємстві. Порівняльна характеристика форм організації документообігу. Система збереження електронних документів. Архітектура моделі системи управління документообігом. Комп'ютерні засоби автоматизації документообігу. Модель системи даних для електронного документообігу. Організація електронного адміністрування ПДВ. Характеристика сучасних систем електронного документообігу та розрахунок вартості й постановка технічного завдання на їх упровадження. Особливості використання електронного цифрового підпису. Управління мастер-даними. Система захисту облікової інформації. Методи і способи захисту інформації

Тема 5. Збалансована система показників у формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством

Стратегічна система вимірювання: новий підхід до показників оцінювання ефективності. Концепція управління ефективністю (Business Performance Management) та її вплив на організацію облікового процесу. Сутність та переваги впровадження збалансованої системи показників (Balanced Score Card, BSC). Поняття та шаблон стратегічної карти. Розкриття поняття збалансованості в BSC. Ключові фактори успіху та їх облікове відображення. Визначення кількості цілей у BSC. Принципи розроблення стратегічної карти BSC. Причинно-наслідкові зв'язки між показниками BSC. Стратегічні показники в стратегічних системах вимірювання. Роль показників результативності в стратегічному процесі. Поняття ключових індикаторів ефективності (Key Performance Indicator, KPI). Узгодженість стратегічних цілей та KPI. Критерії відбору та характеристики KPI. Принципи формування набору показників (KPI) та їх співвіднесення з обліковими номенклатурами. Структура системи цілей та облікових номенклатур. Референтна модель реалізації концепції збалансованої системи показників. Створення синергії корпорації за допомогою збалансованої системи показників. Особливості корпоративної форми ведення бізнесу та її вплив на організацію стратегічного управлінського обліку. Класифікація видів корпоративного синергетичного ефекту. Створення стратегічної відповідності. Сценарії каскадування BSC корпорації. Інструментарій та методи організації впровадження збалансованої системи показників. Інтеграція збалансованої системи показників у систему управління підприємством. Особливості адаптації BSC до вимог системи менеджменту. Зв'язок мотивації за KPI з організацією обліку праці та її оплати. Організація облікової політики управлінського обліку відповідно до вимог BSC. Програмне забезпечення для використання BSC.

Змістовий модуль 2. Бухгалтерський облік у системі забезпечення потенційних інформаційних потреб користувачів під час управління підприємством

Тема 6. Організація роботи виконавців облікового процесу та формування облікових підрозділів.

Формування і функціонування облікових підрозділів. Наукова організація праці бухгалтерів. Принципи розподілу праці та форми організації облікових структур. Зв'язок фінансової структури, організаційних регламентів та графіків роботи виконавців облікового процесу. Склад і послідовність етапів проектування функціональної моделі бухгалтерської служби. Матриця розподілу облікових функцій між підрозділами бухгалтерії. Аутсорсингова схема організації обліку. Методика розроблення положення про бухгалтерію. Контроль строків виконання облікових робіт. Організація роботи виконавців облікового процесу. Основні принципи організації праці виконавців облікового процесу. Класифікація витрат робочого часу працівника бухгалтерії. Визначення штатної чисельності працівників бухгалтерії. Формування кваліфікаційних характеристик та посад робітників бухгалтерії. Розроблення

посадових інструкцій виконавців облікового процесу. Самоорганізація працівників бухгалтерії. Професійна етика бухгалтера та аудитора. Співвіднесення відповідальності бухгалтера та форми організації бухгалтерського обліку. Посадові обов'язки, права та відповідальність головного бухгалтера. Порядок притягнення бухгалтера до відповідальності. Особливості звільнення бухгалтера та головного бухгалтера. Порядок передачі справ новому бухгалтеру. Матеріальна відповідальність бухгалтера.

Тема 7. Бухгалтерський облік в управлінні вартістю підприємства

7.1. Сутність вартості підприємства як економічної категорії. Підходи до визначення поняття вартість підприємства. Класифікація суб'єктів, які використовують інформацію про вартість підприємства. Розвиток інформаційних можливостей бухгалтерського обліку для цілей управління вартістю підприємства. Розподіл видів вартості підприємства за видами управлінських рішень. Особливості вартісно-орієнтованого управління підприємством. Концептуальні підходи до формування системи управління вартістю підприємства. Цикл управління вартістю підприємства та місце в ньому системи бухгалтерського обліку. Класифікація факторів вартості підприємства. Еволюція фінансових показників в оцінці ефективності управління. Формування стратегії підприємства за критерієм максимізації його ринкової вартості. Методи оцінювання вартості підприємства та їх розвиток. Процес та етапи оцінювання вартості підприємства. Порівняльний аналіз затратного, дохідного та ринкового підходів до оцінювання вартості підприємства. Переваги та недоліки методів оцінки вартості підприємства. Підходи та вимоги до вибору методу оцінювання вартості підприємства. Індикатори проблем фінансової звітності корпоративних підприємств. Бухгалтерський облік у процесах формування та управління вартістю підприємства. Напрями змін в бухгалтерському обліку внаслідок його переорієнтації на систему управління вартістю підприємства. Особливості розвитку облікового оцінювання в часі під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. Вплив часових факторів на оцінювання в бухгалтерському обліку. Класифікація видів вартості на основі стадій надходження об'єктів в оборот і часового фактору. Місце оцінювання в системі елементів методу бухгалтерського обліку. Класифікація оцінок залежно від впливу на якісну характеристику інформації бухгалтерської звітності. Модель інформаційної асиметрії в частині облікових даних про вартість підприємства. Напрями вирішення проблеми асиметричності облікової інформації.

Тема 8. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємства

Сутнісні характеристики та причини виникнення ризиків. Підходи до та класифікація видів ризику. Функції та властивості ризиків. Зовнішні та внутрішні фактори виникнення ризиків. Об'єкт ризику. Суб'єкт ризику. Організація управління ризиками на підприємстві. Інструментарій управління ризиками. Сучасні проблеми теорії і практики управління ризиками. Оцінювання ймовірності втрат економічних вигід під впливом дії ризику. Ризик та фінансова стійкість підприємства. Формування облікової інформації в управлінні економічними ризиками підприємства. Рівні прояву ризику та їх облікове відображення. Розкриття інформації про господарські ризики в бухгалтерській звітності. Комерційна таємниця в бухгалтерському обліку. Мінімізація асиметрії облікової інформації з метою мінімізації ризиків на підприємстві. Обліково-інформаційна модель розгортання проблемних ситуацій. Справедлива вартість активів як складова облікового відображення ризиків. Професійне судження бухгалтера в експертному оцінюванні ризиків. Сутність, види та характеристика бухгалтерських ризиків. Управління бухгалтерськими ризиками в цілях досягнення безперервності діяльності підприємства. Надійність облікової інформації в контурах управління ризиками на підприємстві. Методика оцінювання втрат економічних вигід в аспекті об'єктів обліку під впливом дії ризику. Відображення непередбачуваних зобов'язань в бухгалтерському обліку. Оцінювання факторів господарської діяльності, що здійснюють суттєвий вплив на капітал підприємства, в умовах невизначеності. Професійне судження в обліковій політиці підприємства для управління ризиками. Бухгалтерський облік

у системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Сутність і основні погрози економічній безпеці підприємства. Інформаційна безпека підприємства і основні напрями її забезпечення. Роль інформаційної безпеки в менеджменті підприємства. Економічна безпека підприємства і господарські ризики. Процес і методи управління бухгалтерським обліком в системі фінансово-економічної безпеки підприємства. Забезпечення економічної безпеки з використанням засобів бухгалтерського обліку.

Тема 9. Інструментарій бухгалтерського обліку та звітності в управлінні підприємством

Загальна характеристика інструментів бухгалтерського обліку та їх місця в управлінні підприємством. Інтеграція окремих інструментів обліку та менеджменту: теоретичні основи та методи-ка організації взаємодії. Бухгалтерський облік та створення ситуаційних баз знань. Зв'язок обліку з концепцією управління складністю виробничих систем. Життєвий цикл продукту у калькулюванні та бюджетуванні. Прогнозна звітність як результат облікового моделювання. Інструменти управління товарно-матеріальними запасами та моделювання економічно обґрунтованого розміру замовлення. Облікова підтримка інструментів прогнозування. Інструменти обліку в управлінні грошовими потоками підприємства. Облікова політика в ціноутворенні. Економічна сутність та етапи формування цінової політики підприємства. Попит та решта факторів прийняття рішення щодо ціноутворення. Вплив еластичності попиту та пропозиції на рішення у сфері ціноутворення. Планування витрат та аналіз конкурентних переваг як основа прийняття рішень з ціноутворення. Витрати життєвого циклу та маркетингові стратегії. Цільове ціноутворення та цільові витрати. Зв'язок елементів облікової та цінової політики підприємства, їх вплив на параметри маркетинг-міксу. Фіксування маркетингової інформації для обґрунтування цінової стратегії підприємства. Методи ціноутворення та визначення цін: Цінові знижки та порядок їх облікового відображення. Особливості визначення ціни для зовнішньоекономічних контрактів. Трансфертне ціноутворення та оцінювання результатів діяльності підприємств з декількома підрозділами. Порядок визначення трансфертної ціни. Мінімальні та максимальні трансфертні ціни. Використання ринкової ціни у якості основи для трансфертної ціни. Ризики трансфертного ціноутворення та джерела інформації для їх оцінювання. Бухгалтерський облік для прийняття екологічних рішень. Методичні засади формування облікової підтримки управління екологічними процесами на підприємстві. Сутність, елементи та характеристика екологічного обліку. Класифікація рішень у сфері екологічного менеджменту. Принципи стійкого розвитку та їх вплив на організацію екологічного менеджменту підприємства. Бухгалтерський облік для прийняття соціальних рішень. Обліково-аналітичне забезпечення соціального управління підприємством. Поняття та специфіка соціального управління.

Тема 10. Організація топологічних підсистем обліку і контролю та забезпечення їх ефективного функціонування і розвитку

Організація обліку необоротних активів підприємства. Формування номенклатур обліку основних засобів та нематеріальних активів. Вибір методу амортизації. Організація документального оформлення операцій з обліку основних засобів. Організація обліку оборотних активів підприємства. Запаси в обліковій політиці підприємства. Організація обліку надходження, зберігання та вибуття запасів. Організація складського обліку. Організація обліку капіталу та зобов'язань підприємства. Поняття та особливості облікового відображення капіталу підприємства. Формування облікових номенклатур власного капіталу підприємства. Організація обліку формування та змін зареєстрованого капіталу підприємства. Організаційні засади обліку витрат підприємства. Характеристика та послідовність упровадження системи управління витратами: обліково-аналітичні аспекти. Організація виробництва. Організаційні засади обліку доходів та фінансових результатів діяльності підприємства. Визнання, класифікація та оцінювання доходів. Принципи організації узагальнення інформації про доходи підприємства. Організаційні особливості

обліку доходу від реалізації продукції, робіт і послуг. Організація обліку доходів від фінансової та інвестиційної діяльності. Організація забезпечення облікового процесу. Організація інформаційного забезпечення облікового процесу. Управління розвитком облікового персоналу. Організація ергономічного та технічного забезпечення бухгалтерського обліку. Організація робочих місць бухгалтерів. Оцінювання якості організації бухгалтерського обліку. Сутність понять «якість облікової інформації» та «якість облікового процесу». Рівня та складові елементи оцінювання якості облікового процесу. Оцінювання якості облікового процесу. Визначення об'єктів для оцінювання якості бухгалтерського обліку. Якісні характеристики облікової інформації. Забезпечення ефективного функціонування та розвитку бухгалтерського обліку. Завершення проекту організації бухгалтерського обліку. Структура річного плану вдосконалення бухгалтерського обліку. Визначення ефективності заходів щодо вдосконалення облікового процесу. Якісні та економічні показники ефективності облікового процесу.

Перелік практичних (семінарських) / лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Організація бухгалтерського обліку і контролю в управлінні підприємством» для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання як: проблемні лекції (тема 1, 5), міні-лекції (тема 7, 8), групова робота (тема 5), кейс- технології (тема 3), семінари-дискусії (тема 4, 6), ділові ігри (тема 2), ситуаційні завдання (тема 9, 10). Під час проведення лекційних, практичних та лабораторних занять використовуються: пояснювально-ілюстративний, репродуктивні, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький методи викладання

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. С. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання. Система оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, лабораторні та практичні завдання, написання есе, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у здобувачів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Загальна таблиця балів за виконання завдань за навчальною дисципліною:

Види навчальних занять	Максимальна кількість балів
Практичні заняття	40
Лабораторні роботи	20
Письмова контрольна робота	20
Есе	20

Поточне оцінювання знань здобувача проводиться під час лекційних і практичних занять за такими критеріями:

Практичні та лабораторні заняття (4 бали за кожне заняття):

- 1 – присутність на практичному занятті;
- 2 – завдання виконано з деякими помилками та здано без захисту;
- 3 – завдання виконано вірно та здано без захисту;
- 4 – завдання виконано вірно та захист звіту відповідно до графіку навчального процесу

Контрольні роботи (10 балів за кожну контрольну роботу):

Контрольні роботи побудовані у вигляді тестів

20% правильних відповідей – 2 бали;

40% правильних відповідей – 4 балів;

60% правильних відповідей – 6 балів;

80% правильних відповідей – 8 балів;

100% правильних відповідей – 10 балів.

Есе з презентацією матеріалу (20 балів):

20 – зміст та структура виконаного есе відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано пояснення й висновки стосовно поставлених завдань; проведено комплексне дослідження об'єкту дослідження;

15 – зміст та структура виконаного есе відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано пояснення й висновки стосовно поставлених завдань; проведено достатнє дослідження стану об'єкту дослідження, відповідно меті есе;

10 – зміст та структура виконаного есе відповідають меті дослідження, запропонована презентація результатів дослідження та подано пояснення й висновки стосовно поставлених завдань; проведено достатнє дослідження стану об'єкту дослідження відповідно меті есе, але недостатньо коректно визначено напрямків вирішення поставлених завдань;

5 – зміст та структура виконаного есе не відповідають меті дослідження

0 – виконання есе відсутнє.

Система оцінювання знань, вмінь та навичок здобувачів передбачає виставлення оцінок за усіма формами проведення занять. Здобувача слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Підсумкова оцінка з дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сумарний результат у балах за семестр і складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково складає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади організації бухгалтерського обліку в системі управління підприємством			
ТЕМА 1. Загальні основи, принципи та інструментарій організації бухгалтерського обліку в системі	Аудиторна робота		
	Лекція 1 за питаннями: 1. Основи організації бухгалтерського обліку і контролю. 2. Сутність і місце облікової інформації в управлінні підприємством. 3. Принципи, інструментарій та об'єкти організації облікового процесу на підприємстві. 4. Рішення як форма здійснення управлінської діяльності та їх обліково-аналітичне забезпечення. 5. Бухгалтерський облік в	Активна робота	

управління підприємством	інформаційній системі управління підприємством. 6. Загальна побудова, зміст та основні етапи організації бухгалтерського обліку. 7. Нормативно-правове забезпечення облікового процесу. 8. Облікова політика підприємства. 9. Облікове відображення витрат як основа побудови системи управління підприємством.		
	Практичне завдання 1. Використання теорії обмежень в управлінському обліку (організація обліку відповідно концепції "Throughput accounting")	Виконання практичних завдань	4
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять. Огляд додаткового матеріалу з питань використання інструментів та методів теорії організації для підтримки роботи облікової системи.		
ТЕМА 2. Організація облікового процесу та його нормативно-правового забезпечення	Аудиторна робота		
	Лабораторна робота 1. Застосування інструментарію процесного підходу в організації бухгалтерського обліку і контролю	Виконання лабораторної роботи	4
	Практичне завдання 2. Формування управлінської звітності щодо відображення продуктивності процесів	Виконання практичних завдань	4
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття та контрольної роботи. Підготовка наказу про облікову політику підприємства. Опрацювання використання обліку за теорією обмежень в управлінні підприємством		
ТЕМА 3. Основи організації управлінського обліку та узагальнення даних для складання звітності й забезпечення контрольної-аналітичного процесу	Аудиторна робота		
	Лекція 2 за питаннями: 1. Організація управлінського обліку та узагальнення даних для цілей контролю та управління. 2. Оцінювання очікуваних витрат для прогнозування та прийняття управлінських рішень. 3. Організація процесу бюджетування. 4. Принципи, методики і техніки підготовки фінансової, управлінської та податкової звітності підприємства. 5. Методичні підходи до формування управлінської звітності та категорії формування її показників. 6. Концепція інтегрованої звітності в управлінні підприємствами та їх об'єднаннями. 7. Формування системи документування господарських операцій. 8. Поняття документообігу, його планування та аналіз. 9. Організація електронного документообігу на підприємстві. 10. Система захисту облікової інформації.	Активна робота	
	Практичне завдання 3. Організація процесу бюджетування як складової управлінського обліку	Виконання практичних	4

	та формування прогнозних фінансових звітів	завдань	
	Самостійна робота		
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою визначення напрямків розвитку обліку в інституціональному середовищі. Розроблення Наказу про політику управлінського обліку		
ТЕМА 4. Організація первинної облікової інформації, облікових номенклатур та документообігу	Аудиторна робота		
	Лабораторна робота 2. Організація інтерактивного управлінського звітування за допомогою Microsoft Power BI	Виконання лабораторної роботи	4
	Практичне завдання 4. Формування та виконання гнучких бюджетів	Виконання практичних завдань	4
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи. Розроблення положення про виділення контуру бюджетного управління на підприємстві. Висвітлення відмінностей в організації за видами обліку		
ТЕМА 5. Збалансована система показників у формуванні обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством	Аудиторна робота		
	Лекція 3 за питаннями: 1. Стратегічна система вимірювання: новий підхід до показників оцінювання ефективності. 2. Стратегічні показники в стратегічних системах вимірювання. 3. Референтна модель реалізації концепції збалансованої системи показників. 4. Створення синергії корпорації за допомогою збалансованої системи показників. 5. Інструментарій та методи організації впровадження збалансованої системи показників у систему управління підприємством. 7. Формування і функціонування облікових підрозділів. 8. Організація роботи виконавців облікового процесу. 9. Професійна етика бухгалтера та аудитора. 10. Юридична відповідальність облікового персоналу.	Активна робота	
	Практичне завдання 5. Організація вибору облікових номенклатур та процесу документування	Виконання практичних завдань	4
	Самостійна робота		
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою організації електронного документообігу. Розроблення графіків документообігу та переліку облікових номенклатур обраної ділянки обліку		
ТЕМА 6. Організація роботи виконавців	Аудиторна робота		
	Лабораторна робота 3. Формування стратегічної карти сбалансованої системи показників засобами BSC Designer та організації її інтеграції з	Виконання лабораторної роботи	4

облікового процесу та формування облікових підрозділів	номенклатурами управлінського обліку		
	Контрольна робота за темами 1-6	Перевірка робіт	10
	Практичне завдання 6. Організація та регламентація діяльності виконавців облікового процесу	Виконання практичних завдань	4
	Самостійна робота		
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Розроблення посадових інструкцій бухгалтерів. Розроблення положення про бухгалтерію. Формування угоди про передачі обліку на аутсорсинг		
Змістовий модуль 2. Бухгалтерський облік в системі забезпечення потенційних інформаційних потреб користувачів при управлінні підприємством			
ТЕМА 7. Бухгалтерський облік в управлінні вартістю підприємства	Аудиторна робота		
	Лекція 4 за питаннями: 1. Сутність вартості підприємства як економічної категорії. . Концептуальні підходи до формування системи управління вартістю підприємства. 3. Методи оцінювання вартості підприємства та їх розвиток. 4. Бухгалтерський облік у процесах формування та управління вартістю підприємства. 5. Сутнісні характеристики та причини виникнення ризиків. 6. Формування облікової інформації в управлінні економічними ризиками підприємства. 7. Управління бухгалтерськими ризиками для забезпечення безперервності діяльності підприємства. 8. Бухгалтерський облік у системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства.	Активна робота	
	Практичне завдання 7. Організація обліково-аналітичного забезпечення вартісно-орієнтованого управління підприємством (оцінювання бізнесу майновим, порівняльним та доходним методами)	Виконання практичних завдань	4
	Самостійна робота		
	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою формування облікової інформації в контурах управління вартістю підприємства. Автоматизація процесу оцінювання вартості підприємства, оцінювання вартості боргових зобов'язань та формування оптимальної структури капіталу з використанням Microsoft Excel.		
ТЕМА 8. Бухгалтерський облік в управлінні ризиками підприємства	Аудиторна робота		
	Лабораторна робота 4. Використання Байесовських моделей та методу аналізу ієрархій в забезпеченні підтримки прийняття управлінських рішень	Виконання лабораторної роботи	4
	Практичне завдання 8. Організація бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємства	Виконання практичних завдань	4
	Самостійна робота		

	Вивчення проблематики використання облікових даних при формуванні прогнозних моделей. Виконання практичних завдань щодо облікового моделювання та використання моделей вартості акціонерного капіталу підприємства засобами Microsoft Excel		
ТЕМА 9. Інструментарій бухгалтерського обліку та звітності в управлінні підприємством	Аудиторна робота		
	Лекція 5 за питаннями: 1. Організація обліку необоротних активів підприємства. 2. Організація обліку оборотних активів підприємства. 3. Організація обліку капіталу та зобов'язань підприємства. 4. Організаційні засади обліку витрат підприємства. 5. Організаційні засади обліку доходів та фінансових результатів діяльності підприємства. 6. Загальна характеристика інструментів бухгалтерського обліку та їх місця в управлінні підприємством. 7. Облікова політика в ціноутворенні. 8. Бухгалтерський облік для прийняття екологічних та соціальних рішень. 9. Організація забезпечення облікового процесу. 10. Оцінювання якості організації бухгалтерського обліку. 11. Забезпечення ефективного функціонування та розвитку бухгалтерського обліку	Активна робота	
	Практичне завдання 9. Організація обліку за окремими топологічними ділянками. Облікова політика в ціноутворенні	Виконання практичних завдань	4
	Самостійна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Розроблення складових проекту організації обліку за його об'єктами. Розроблення положення про калькулювання собівартості		
ТЕМА 10. Організація топологічних підсистем обліку і контролю та забезпечення їх ефективного функціонування і розвитку	Аудиторна робота		
	Лабораторна робота 5. Реалізація розширеної облікової аналітики з використанням функціональної мови запитів DAX (Data Analysis eXpressions)	Виконання лабораторної роботи	4
	Контрольна робота за темами 7-10	Перевірка робіт	10
	Практичне завдання 10. Формування планів розвитку бухгалтерського обліку на основі побудови інтелектуальних карт та оцінювання ефективності організації облікового процесу	Виконання практичних завдань	4
	Самостійна робота		
	Написання есе (підготовка наукової статті). Розробка проекту організації обліку	Перевірка есе	20
Пошук, підбір та огляд літературних джерел за тематикою підвищення якості облікової інформації. Обґрунтування показників оцінювання якості й			

	ефективності ведення обліку та їх подання у вигляді системи лінгвістичних змінних		
Загальна кількість балів			100

Рекомендована література

Основна

1. Кужельний М.В., Левицька С.О. Організація обліку. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 352 с.
2. Островерха Р.Е. Організація обліку. К.: Центр учбової літератури, 2019. 568 с.
3. Сусіденко В.Т. Інформаційні системи і технології в обліку. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 223 с.
4. Ткаченко Н.М. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 2-ге вид. доповн. і переробл. Київ: Алерта, 2020. 192 с.

Додаткова

5. Birt J., Chalmers K., Maloney S., Brooks A., Oliver J., Bond D. Accounting: business reporting for decisio making. Singapore: Willey, 2020. 593 p.
6. Edmonds T.P., Tsay B.-Y., Olds P. R. Fundamental Managerial Accounting Concepts. . New York: McGraw Hill LLC, 2021, 748 p.
7. Libby R., Libby P.A., Hodge F. Financial accounting. New York: McGraw Hill LLC, 2022. 881 p.
8. Messer R. Financial Modeling for Decision Making. Using MS-Excel in Accounting and Finance. Canada: Emerald Publishing, 2020. 355 p.
9. Romney M.B., Steinbart P.J., Summers S.L., Wood D.A. Accounting Information Systems. London: Pearson, 2021. 849 p.
10. The Routledge Handbook of Accounting Information Systems : ed. M. Quinn, E. Strauss. London: Routledge, 2022. 332 p.
11. Weygandt J.J., Kimmel P. D., Mitchell J. E. Accounting Principles. Hoboken : John Wiley & Sons, 2021. 1470 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електроний ресурс] URL : <http://www.rada.gov.ua>
13. International Financial Reports Statement (IFRS) Foundation [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.ifrs.org/>
14. Сторінка курсу на платформі Moodle (персональна навчальна система) URL : <https://pns.hneu.edu.ua/enrol/index.php?id=3099>